

HUMANISTISCH VERBOND

Drenthe
Fryslân
Groningen e.o.

Port Betaald

SEPTEMBER 2025
SCHAKEL

Noord
37

JUNI 2025

De SCHAKEL, is het ledenblad van de afdelingen Fryslân, Groningen e.o. en Drenthe . van het Humanistisch Verbond.

De Schakel verschijnt 4 x per jaar.

de komende nummers:

6 december 2025 deadline 17-11-2025

7 maart 2026 deadline 14-2-2026

12 juni 2026 deadline 22 mei 2026

4 september 2026 deadline 7-8- 2026

REDACTIEADRES SCHAKEL

Baukje Scheppink
Vijzelstraat 8, 8911 EW Leeuwarden
baukje.scheppink@gmail.com
0511-477083

WEBMASTERS

Groningen Welmer Boiten

welmerboiten@gmail.com

Drenthe Henk van der Zijden,

penningmeester@drenthe.humanistisch
hver-bond.nl

Fryslân Florian Otte

communicatie@hvfryslan.nl

Meer adressen en contactpersonen
achter in de Schakel.

Een ander e-mailadres?

Geef het ook door aan het Landelijk Bureau,

leden@humanistischverbond.nl, dan komen de e-mails - ook die van de afdelingen - in het vervolg op het

Bij de foto's in deze Schakel

De foto's en illustraties in deze Schakel zijn van de auteurs, gepubliceerd met toestemming van de maker of de Creative Commons licentie.

POSTADRESSEN EN SECRETARIATEN

Adreswijzigingen en opzeggingen naar:

Landelijke ledenadministratie

Humanistisch Verbond, Postbus 75490,
1070 AL Amsterdam 020-5219000
leden@humanistischverbond.nl

Groningen en Ommelanden

Humanistisch Centrum

W.A. Scholtenstraat 2, 9712 KW

Groningen

Ieke Verveld, secretaris

secr.hvgron@gmail.com

Donaties: Penningmeester HV afd.

Groningen NL 69 TRIO 0391 04 29 47

Stichting Huisvesting HV Groningen

NL10 INGB 0004 1988 73

Fryslân

Secretariaat

Bleekhof 35 | 8921 MB Leeuwarden

Rekeningnr: NL16 TRIO 0198 3836 65

secretariaat@hvfryslan.nl

Marjoleine Beers, secr. en ledenadm.

Facebook: Humanistisch Verbond Fryslân

<https://fryslan.humanistischverbond.nl/>

Drenthe

Het Humanistisch Verbond Drenthe

secretaris@drenthe.humanistischverbond
.nl

Marlon Busstra, secretaris

Traverse 34, 9408 MD Assen

NL07 TRIO 0198 4329 09 t.n.v. HV

Drenthe

AGENDA

datum	afdeling	activiteit		pag
zondag 7 september 2025	Groningen	Wandelen	Westerbroek	
dinsdag 9 september 2025	Groningen	Jonge Humanisten Borrel	Groningen	29
woensdag 10 september 2025	Drenthe	HV-café	Assen	
vrijdag 12 september 2025	Groningen	HV Café Zomeravondfilosofen	Groningen	27
zaterdag 13 september 2025	Drenthe	Cursus Kennismaken met Hum.	Emmen	
zondag 14 september 2025	Drenthe	Nazomertreffen	Gees	11
zaterdag 20 september 2025	Fryslân	Wandelen	Heerenveen	31
zaterdag 20 september 2025	Drenthe	lezing Wereldvoedselvraagstuk	Assen	
zondag 21 september 2025	Drenthe	Wandelen	Ter Aple	12
zondag 21 september 2025	Fryslân	Kleurrijk Fryslân	Leeuwarden	47
woensdag 24 september 2025	Groningen	Start Praktische levenskunst	Groningen	6
donderdag 25 september 2025	Fryslân	Open gespreksgroep Sneek	Sneek	42
donderdag 25 september 2025	Fryslân	Filosofiecafé Dirk De Schutter	Leeuwarden	38
vrijdag 26 september 2025	Fryslân	Lekker ite	Marssum	50
zaterdag 27 september 2025	Drenthe	Zoek antwoord op polarisatie	Assen	5
maandag 29 september 2025	Groningen	Week tegen de eenzaamheid JH	Groningen	29
zondag 5 oktober 2025	Groningen	Wandelen	Appelbergen	30
zondag 5 oktober 2025	Drenthe	Gespreksgroep	Hoogeveen	15
woensdag 8 oktober 2025	Fryslân	Wandelen	Heerenveen	31
donderdag 9 oktober 2025	Fryslân	Filosofiecafé Fryslân R. Klopstra	Leeuwarden	41
vrijdag 10 oktober 2025	Groningen	Humanistisch Café	Groningen	26
zaterdag 11 oktober 2025	Fryslân	Verdiepingsdag Polarisation	Leeuwarden	6
zondag 12 oktober 2025	Fryslân	Filosofie voor een Breed Publiek	Leeuwarden	35
donderdag 16 oktober 2025	Groningen	Jonge Humanisten Borrel	Groningen	29
donderdag 16 oktober 2025	Drenthe	Tabee Kafee	Assen	16
vrijdag 17 oktober 2025	Drenthe	Eten met gespreksstof	Assen	14
zaterdag 18 oktober 2025	Groningen	JH Zoek jouw antwoordwoord	Groningen	29
zondag 19 oktober 2025	Drenthe	wandelen Noordlaarderbos	Noordlaren	12
zaterdag 25 oktober 2025	Fryslân	Wandelen	Heerenveen	31
zondag 26 oktober 2025	Groningen	Zindag	Groningen	28
vanaf 28-10-2025	Drenthe	Start cursus Kunst en filosofie	Een	19
donderdag 30 oktober 2025	Fryslân	Filosofiecafé Jaap Goedegebuure	Leeuwarden	39
vrijdag 31 oktober 2025	Fryslân	Lekker ite	Marssum	50
zondag 2 november 2025	Groningen	Wandelen	Anloo	30
woensdag 12 november 2025	Fryslân	Wandelen	Heerenveen	31
zondag 9 november 2025	Fryslân	Filosofie voor een Breed Publiek	Leeuwarden	35
12 november-17 december 2025	Drenthe	Praktische levenskunst	Meppel	6
donderdag 13 november 2025	Groningen	Jonge Humanisten Borrel	Groningen	29
zondag 16 november 2025	Drenthe	Drentse Aa	Schipborg	13
zondag 16 november 2025	Drenthe	Gespreksgroep	Hoogeveen	15
maandag 17 november 2025	Drenthe	Lezing Joke Hermsen	Assen	17
zaterdag 22 november 2025	Groningen	Verdiepingsdag Aktieve hoop	Groningen	7
donderdag 27 november 2025	Fryslân	Filosofiecafé Jenny Slatman	Leeuwarden	40
vrijdag 28 november 2025	Fryslân	Lekker Ite	Marssum	50
zondag 30 november 2025	Groningen	Zindag	Groningen	28
zaterdag 6 december 2025	Fryslân	Wandelen	Heerenveen	31
zondag 7 december 2025	Groningen	Wandelen	Noordlaarderbo	30
donderdag 11 december 2025	Groningen	Jonge Humanisten Borrel	Groningen	29
zondag 14 december 2025	Drenthe	Eindejaars/kerstbijeenkomst	Assen	20
zondag 14 december 2025	Fryslân	Filosofie voor een Breed Publiek	Leeuwarden	35
zondag 21 december 2025	Drenthe	Wandeling W'borkerstroam	Westerbork	13
woensdag 24 december 2025	Fryslân	Wandelen	Heerenveen	31

In een wereld vol vragen helpt het Humanistisch Verbond je om dicht bij jezelf én anderen te blijven. Ontdek ons cursusaanbod en kom dicht bij wat voor jou waardevol is. Bekijk hieronder welke cursussen worden verwacht in het najaar van 2025 (september – december).

CURSUSSEN en verdiepingdagen in het Noorden

Kennismaken met humanisme

Humanisme is een onuitputtelijke bron van inspiratie. Benieuwd wat het voor jou kan betekenen? Kom dicht bij humanisme. Doe de vernieuwde kennismakingscursus.

In 2,5 uur leer je de beginselen van het humanisme kennen en hoe je ze in je eigen leven kunt toepassen. In gesprek met elkaar onderzoek je wat humanisme voor jou kan betekenen. Je krijgt inzicht in je eigen praktische wijsheid en wat jij belangrijk vindt.

Zo komt de humanistische traditie tot

leven en beoefen je een belangrijk aspect van het humanisme: de dialoog.

Regio Drenthe

Datum: 13 september 2025

Tijd: 14:00 – 16:30

Locatie: Facet, Noorderplein 101, Emmen

Docent: Ronald Hünneberg

Regio Groningen

Datum: 23 september 2025

Tijd: 19:30 – 22:00

Locatie: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2, Groningen

Docent: Ronald Hünneberg

Regio Zwolle

Datum: 9 oktober 2025

Tijd: 19:30 – 22:00

Locatie: Kunstencentrum Quintus, Vloeddijk 38, Kampen

Docent: Ronald Wolbink

Regio Fryslân

Datum: 20 oktober 2025

Tijd: 19:30 – 22:00

Locatie: Trinitas, Coehoorn van Scheltingaweg 1, Heerenveen

Docent: Ronald Hünneke

<https://www.humanistischverbond.nl/kennismaken-met-humanisme/>

Verdiepingsmiddag: Zoek jóuw antwoord op polarisatie

Wat is polarisatie eigenlijk? Wat is je eigen rol hierin? En hoe kun je zelf polarisatie tegengaan? We bieden jou tijdens een verdiepingsdag handvatten aan om het wij-zij denken te doorbreken. Om de ander als mens te blijven zien, ook al botst het tussen jullie.

Tijdens de Verdiepingsdag 'Zoek jóuw antwoord op polarisatie' onderzoek je of de polen wel echt zo vaststaan als het lijkt: ook jij worstelt weleens met botsende meningen en zet verschillende petten op in je dagelijkse leven. Je leert je eigen meerstemmigheid kennen, en die van de andere deelnemers.

Regio Drenthe

Datum: 27 september 2025

Tijd: 11:00 – 14:30

Locatie: Humanitas Assen, Brunelstraat 77, Assen

Docent: Marjo van Bergen

Regio Fryslân

Datum: 11 oktober 2025

Tijd: 12:45 – 16:15

Locatie: Proeflokaal Wouters, Sophialaan 5, Leeuwarden

Docent: Marjo van Bergen

<https://www.humanistischverbond.nl/polarisatie/>

Cursus: Praktische levenskunst (6 delen)

Wat maakt mijn leven de moeite waard? In deze cursus duik je in de filosofie van levenskunst en krijg je allerlei handvatten aangereikt om dit toe te passen in je persoonlijke context. Zodat je aan het einde van je leven kan zeggen: zo was mijn leven bedoeld.

In zes interactieve bijeenkomsten leer je in sneltreinvaart een aantal belangrijke onderdelen van de filosofie van de levenskunst én hoe je die kan toepassen in de praktijk: via handvatten en vaardigheden die jou helpen om je eigen leven vorm te geven.

Regio Groningen

Datum: 24 september, 1, 8,
15, 29 oktober en 5
november 2025

Tijd: 19:30 – 22:00

Locatie: Humanistisch
Centrum, W.A.

Scholtenstraat 2,
Groningen

Docent: Ronald Wolbink

Regio Drenthe

Datum: 12, 19, 26
november, 3, 10 en 17 december

Tijd: 19:30 – 22:00

Locatie: De Plantaan, Vledderstraat 3, Meppel

Docent: Ronald Wolbink

Aanmelden: www.humanistischverbond.nl/levenskunst
<https://www.humanistischverbond.nl/praktische-levenskunst/>

Verdiepingsdag: Actieve Hoop

Deze verdiepingsdag is er voor iedereen die zich zorgen maakt over het klimaat, graag wil veranderen, maar nog niet zo goed weet hoe. Op deze dag zet je de eerste stap en ga je aan de hand van oefeningen en rituelen op zoek naar de koppige optimist in jezelf. Je onderzoekt wat er voor jou toe doet en waar jij hoop uit haalt. Vanuit dat inzicht leer je hoe je hoop kan omzetten in jouw bijdrage aan een duurzame wereld. Actieve hoop noemen we dat.

Regio Groningen

Datum: zaterdag 22 november 2025

Tijd: 10:00 – 16:30

Locatie: Humanistisch Centrum, W.A. Scholtenstraat 2,
Groningen

Docent: Han Verhoeven

Aanmelden:

www.humanistischverbond.nl/hoop

<https://www.humanistischverbond.nl/actieve-hoop/>

Werkgroep Activiteiten Noord

**Helaas is het niet gelukt om sprekers te regelen voor 4 oktober.
De tussentijdse ontmoeting wordt uitgesteld.
Jullie horen zo snel mogelijk wanneer we elkaar wel weer zien!**

Van het bestuur HV Drenthe

“Achtien leden van het Humanistisch Verbond Drenthe kwamen op 8 juli bijeen om samen het activiteitenprogramma voor 2025/2026 vorm te geven. Sommigen kenden elkaar al, anderen maakten juist voor het eerst kennis. Maar aan het eind van de avond stond er één hechte groep met een gedeeld doel: een divers, inspirerend aanbod neerzetten voor het komende jaar. Telefoonnummers werden uitgewisseld, vervolgfafspraken gepland, en ideeën begonnen al direct te leven.

Zo mooi om te zien wat er ontstaat als er ruimte is voor alle ideeën, als mensen op elkaar kunnen voortbouwen en iedereen voelt dat hun bijdrage ertoe doet. De groepsenergie groeide zichtbaar — van losse individuen naar een gemotiveerde groep die samen de schouders eronder zet.”

Bovenstaande werd geschreven door Marije Busstra die in Westerbork onze groep leden door een bijzonder programma leidde waarbij, uit wat eerst een chaos leek, zeer creatieve ideeën voor bijeenkomsten in 2026 tot stand kwamen. De fotocollage van Luca Klinefelter geeft een beeld van ons creatieve proces. De ideeën worden verder uitgewerkt door leden in de drie regio's van Drenthe: Assen e.o., Emmen e.o. en Hoogeveen e.o. en zullen in onze Nieuwsbrieven worden aangekondigd.

Twee leden uit Assen werkten deze maand samen met Ronald Hünneke aan een speciaal cursusaanbod 'Kunst en Filosofie' bestaande uit 6 thematische cursusochtenden én een zondagochtendbijeenkomst op 14 december voor een grotere groep deelnemers (zie hieronder in de Schakel).

Maandag 4 augustus hadden wij een fijne ontmoeting met Manon Immink, die zich eind mei aanmeldde als belangstellend kandidaat bestuurslid. Zij verhuisde vanuit Rotterdam naar Emlichheim en schreef zich in als lid van HV Drenthe. In haar werkbare leven, heeft ze gewerkt als docent sociale en communicatieve vaardigheden en is ook docent Humanistisch Vormingsonderwijs geweest.

Tussen mei en juli reisde Manon met haar echtgenoot door Europa en werkte zich in door ons jaarverslag 2024 en Meerjarenbeleidsplan te lezen. Hierover hebben wij telefonisch en per mail contact onderhouden en haar vragen kunnen beantwoorden. Helaas kon zij niet deelnemen aan bovengenoemde

bijeenkomst, wel waren wij inmiddels goed op de hoogte waar haar interesse naar uitgaat: het bereiken van jongere HV leden door o.a. contact te zoeken met de scholen in Emmen. Inmiddels is zij, namens HV Drenthe, aangesloten bij de landelijke werkgroep die zich bezig houdt met de ontwikkeling van een nieuwe cursus 'Waarde(n)vol opvoeden'.

De komende 6 maanden zal Manon als kandidaat bestuurslid met ons mee werken om daarna te besluiten of zij door de ALV 2026 wil worden benoemd. Gezien haar woonplaats (net over de grens met Coevorden) en haar persoonlijke interesses gaat haar voorkeur ernaar uit om eerst met leden in de regio Emmen e.o. in contact te treden.

Manon, wij heten je heel hartelijk welkom bij ons kleine bestuur! Leuk dat je je al hebt aangemeld voor het Nazomer Treffen waar je zeker een groot aantal van onze leden kunt ontmoeten.

Samen vormen wij het interim-bestuur van HV Drenthe.

WIJ ZOEKEN VERSTERKING!

Als je belangstelling hebt voor een bestuursfunctie kun je eerst vrijblijvend een periode met ons meedraaien voordat besluit je beschikbaar te stellen.

Zie voor meer informatie over het bestuur:

<https://drenthe.humanistischverbond.nl/bestuurslid-gezocht-voor-de-afdeling-drenthe-van-het-humanistisch-verbond/> en ons verenigingsbeleid:

<https://drenthe.humanistischverbond.nl/vrijwilligersbeleid/>

Je kunt ons ook een mail sturen: secretaris@drenthe.humanistischverbond.nl

Marlon Busstra, secretaris en Henk van der Zijden penningmeester

Verkiezingen 2025: laat humanisme overwinnen

De verkiezingen voor de Tweede Kamer vinden plaats op woensdag 29 oktober 2025. Het moment om jouw (humanistische) stem te laten horen voor een democratische, krachtige, weerbare en natuur-inclusieve samenleving die oog heeft voor het voortbestaan van al het leven op deze planeet.

Nazomer-Treffen; 14 september in Gees Uitnodiging voor leden en niet-leden.

De Activiteiten Commissie organiseert zondag 14 september het 'Nazomer-Treffen' bij Big Art & Garden te Gees (voorheen Beeldentuin). Deze jaarlijkse bijeenkomst staat garant voor een gezellige ontmoeting na de zomer. Het programma begint om 10.30uur en staat uitgebreid op onze website: <https://drenthe.humanistischverbond.nl/events/nazomer-treffen-2025/>

Tot 6 september kun je je nog aanmelden bij: Wim Roeleveld;
roeleveld.wim@gmail.com;
06-51322851 of 0599-234497.

Betaling € 10.00- vóór 7 september overmaken naar de penningmeester op: NL07TRIO0198432909 t.n.v. HV-Drenthe i.v.m. HV-Treffen 14-9-2024

Vaste Activiteiten

HV-café werkwijze

Start is met koffie/thee. Een gespreksleider probeert het groepsgesprek te begeleiden. Een thema kan in de openingsronde ingebracht worden. Soms is dat van persoonlijke aard: wat houdt me bezig, hoe verhouden we ons tot elkaar, persoonlijk verhaal e.a.

En het kan een maatschappelijk/filosofisch/politiek onderwerp zijn n.a.v. een krantenartikel.

De groepsleider kan ook een onderwerp hebben voorbereid. Hierover kan tijdens de hele of gedeeltelijke bijeenkomst gesproken worden. Eventueel wordt informatie tevoren rondgestuurd via de mail. Natuurlijk kunnen ook deelnemers aan het café dit organiseren, in overleg met de groepsleiders of een van de andere leden van de Activiteiten Commissie. Heb je zin om deel te nemen aan de levendige gesprekken tijdens het café? Wees welkom!

Elke tweede woensdag van de maand.

Van 10.30 uur tot 12.00 uur. Op 10 september, 8 oktober, 12 november en 10 december 2025.

Na afloop kan er gezamenlijk geluncht worden in het eetcafé van Beeworkz-Hippe Kringloop op de begane grond.

Locatie: Humanitas - in het Werkwereld-Verzamelgebouw – eerste verdieping, Brunelstraat 77 in Assen.

HV-Wandelingen

Op de 3e zondag van de maand, een enkele keer 1 week eerder of later. De wandelingen zijn toegankelijk voor leden én niet-leden. Deelname is gratis.

Consumpties zijn voor eigen rekening.

Aanmelden is niet nodig. Als er na afloop van de wandeling geluncht wordt, dan graag de organisator laten weten of u aan wil schuiven.

Bij twijfel vanwege weersomstandigheden, kunt u voor de zekerheid vóór vertrek mailen (vóór 10.00 uur). Bellen kan ook met degene die de wandeling organiseert.

Wilt u een wandeling organiseren? Laat het ons, de Activiteiten Commissie, weten.

Zondag 19 oktober 2025

Aanvang: 10.30 uur

Afstand: ca. 6 km door het Noordlaarderbos.

Een gebied dat rijk is aan cultuur- en natuurhistorische elementen

Start en nazit: Herberg de Blankehoeve, Beslotenveenseweg 2,
Noordlaren; [GoogleMaps](#)

Organisatie: Annie Woudstra; 06-13751673; annie.woudstra@ziggo.nl

Zondag 16 november 2025

Aanvang: 10.30 uur

Verzamelpunt: Restaurant de Drentsche Aa; Ruitersweg 2; 9469 PN
Schipborg; [Googlemaps](#)

Afstand en verdere bijzonderheden over de wandeling zullen in de
volgende Nieuwsbrief van het HV bekend gemaakt worden.

Nazit: Restaurant de Drentsche Aa; zie verzamelpunt

Organisatie: Paula Bosch; 06-17172076; paula.bosch04@gmail.com

Zondag 21 december 2025

Westerbork

Aanvang: 10.30 uur

Afstand: ±7 km

Verzamelpunt: Vakantiepark
het Timmerholt; [Gagelmaat 4
-151; 9431KT Westerbork;](#)
[Googlemaps](#)

*Een wandeling langs de
Westerborkerstream en het
Oranjekanaal; langs
grotendeels verharde paden,
waarbij ook gekozen kan
worden voor onverharde
paadjes die steeds weer
samenkomen met het verharde
pad.*

*De Westerborkerstream wordt
gevoed door water dat
hoofdzakelijk afkomstig is van
de Elperstream. Deze
kronkelende waterloop baant
zich een weg door het*

*landschap, waarbij Staatsbosbeheer eigenaar is van dit gebied.
De naam "Timmerholt" verwijst naar de houtzagerij die hier vroeger
gevestigd was, en later, tijdens de Tweede Wereldoorlog, werd het gebied
gebruikt voor de bouw van barakken voor het Kamp Westerbork.*

Nazit en lunch: bij Marlon Busstra: zie verzamelpunt
Organisatie: Marlon Busstra; 06 13200785; stimulans@planet.nl

Eten met Gespreksstof

Twee á drie keer per jaar.

Twee mogelijkheden:

- 1) Gastvrouw/heer kookt alles en vraagt een bijdrage van € 10 -12,50 p.p. Inclusief drinken.
- 2) Eten ván en mét elkaar. De gastheer/vrouw zorgt voor de ruimte, de koffie, thee, water, sap en wat hij/zij nog meer gepast vindt.

De bezoekers nemen iets mee wat ze zelf gemaakt of gekocht hebben én waar een ieder van mag eten.

Vrijdag 17 oktober 2025

Gastvrouw: Annie Hilbrands, kookt voor de hele groep = optie 1)

Kosten € 10,00 p.p. Tijd 17.30 – 20.30 uur.

Locatie: Lantingehof 17 Assen

Aanmelden: Annie Hilbrands; 0592-769031; annie@hilbrands.nl

Boekenclub HV **in Hoogeveen**

Ruim 30 jaar is er van het Humanistisch Verbond Drenthe een leesclub in Hoogeveen.

Elke deelnemer brengt een boek in en bespreekt deze ook. Per jaar komen 10 boeken aan de orde die door de bibliotheek worden verzorgd.

Om de beurt zorgt een deelnemer voor iets bij de thee en fris. Natuurlijk is gelegenheid om even over het wel en wee van de deelnemers te praten.

Tot nu toe kwamen wij één keer per maand bij elkaar, maar we overwegen dit naar één keer in de zes weken terug te brengen.

Op dit moment bestaat de groep uit vier vrouwen; we verwelkomen graag nieuwe deelnemers.

Heb je interesse? Neem contact op met Afke de Vries- Miedema; telefoon 0640246229

In het seizoen '24/'25 werden *Hoogeveen* **Gespreksgroep** er weer onderwerpen ingebracht die een discussie zeker waard waren.

Thema's die daarin terug kwamen gingen o.a. over: *'Hoe verhoud ik mij tot het complexe wereldgebeuren' en 'Hoe angst door fakenieuws en complot denken polariserend kunnen werken.*

N.a.v. een prikkelend krantenartikel hadden we het m.n. over het belang van het lid zijn van een politieke partij (slechts 3% is dat terwijl de partijen samen toch bepalen welke kant ons land op gaat!)

We mochten de afgelopen tijd weer nieuwe leden begroeten waardoor we, wanneer iedereen present is, met zo'n 9 mensen "om tafel" kunnen zitten.

Data voor het nieuwe seizoen zijn: zondag 5 okt. en 16 nov.'25. In 2026 worden dat 4 jan., 15 feb., 22 maart en 3 mei.

De gespreksgroep komt bijeen van 10.30 tot 12.00 uur in het Jannes van der Sleedenhuis, Valkenlaan 5 te Hoogeveen.

Voor informatie of belangstelling kan er contact worden gezocht met Elza Craanen, tel.0681204484/0528785032

Donderdagavond 16 oktober 2025 houdt Anne Prins een bijzonder Kafee: **een plek om samen te praten over de dood!**

De meerderheid van de Nederlanders praat niet over doodgaan. Tijd om daar verandering in te brengen! Kom naar ons Tabee Kafee. Een plek waar we de gelegenheid bieden met anderen in gesprek te gaan over de dood. Want praten over de dood heeft zin én geeft zin.

We voeren een open gesprek, zonder voorgeschreven vragen. Anne is een getrainde gespreksleider, zij zorgt ervoor dat het gesprek voor iedereen fijn verloopt. *)

De bijeenkomst duurt ongeveer 2 uur en het aantal deelnemers ligt zo tussen de 6 en 12 personen.

Kom je ook?

Aanmelden bij Marlon Busstra per mail:

secretaris@drenthe.humanistischverbond.nl o.v.v. "Tabee Kafee".

Datum: 16 oktober

Tijd: 19.30 - 22.00uur

Locatie: Humanitas; de Werkwereld; eerste verdieping, Brunelstraat 77 in Assen [GoogleMaps](#)

*) Op onze website stelt Anne zichzelf voor als "Luisterend oor" in Drenthe; link: <https://drenthe.humanistischverbond.nl/geestelijke-verzorging/>

Hoop

Nieuw licht op de kracht van verbeelding

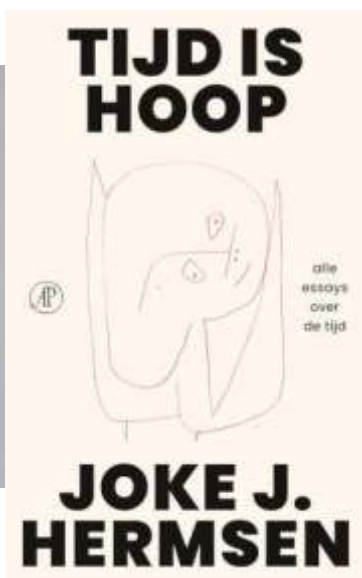
Lezing door Joke Hermsen

Van wie is deze tijd? In essays over filosofie, kunst en literatuur reflecteert Joke Hermsen over de tijd en houdt ze een vurig pleidooi voor de subjectieve tijd van Kairos. Ze vindt deze Griekse god van 'het juiste ogenblik' terug in het werk van o.a. Erasmus en Arendt en verbindt het aan begrippen als hoop, moed en creativiteit. Ze verkent ook het belang van rust en aandacht voor het denken

Waarop mogen we hopen? Het is een vraag waarop we tegenwoordig het antwoord vaak schuldig moeten blijven. De klimaatcrisis en de politieke conflicten in de wereld geven weinig aanleiding daartoe.

Foto: www.nieuwwijn.nl

Toch houdt Joke J. Hermsen in haar gebundelde essays over de tijd, Tijd is hoop, een gloedvol pleidooi voor een kritisch denken dat onze creativiteit en solidariteit weet te inspireren.

Haar visie: zolang er tijd van leven is, is er hoop. Maar deze hoop vraagt om meer rust, aandacht en reflectie. Hoopvolle perspectieven hebben ook een alert en kritisch bewustzijn nodig, om te voorkomen dat ze naïeve illusies worden. In essays over filosofie, kunst en literatuur reflecteert Hermsen over deze onderwerpen. (Tekst op de achterkant van het boek.)

Deze lezing van Joke Hermsen wordt in samenwerking met het Filosofisch Café Assen De verdieping georganiseerd.

Datum en tijd: 17 november 2025; 19:15 tot 22:30

Locatie: Boekhandel van der Velde, Assen; Kruisstraat 30-34 [GoogleMaps](#)

Aanmelden bij Henk van der Zijden;

penningmeester@drenthe.humanistischverbond.nl o.v.v. Lezing Hoop

Kosten Euro 10,-- Jongeren: Euro 5,-- bij aanmelding overmaken naar: HV Drenthe NL07 TRIO 0198 4329 09 o.v.v. Lezing Hoop

CURSUS KUNST EN FILOSOFIE

Docent is Ronald Hünneke

Door alle tijden heen is er een interactie geweest tussen kunstenaars en filosofen. Kunstenaars lieten zich inspireren door ideeën van filosofen. En, omgekeerd, vormden kunstwerken voor filosofen een beginpunt, uitwerking of illustratie van hun denken. In deze cursus staan deze interacties centraal, rond zes thema's.

1. Deugdenethiek (Griekse filosofen en Romeinse kunsten)
2. Natuurfilosofie (Arabieren, middeleeuwse kunstenaars en Frederik II)
3. Pacifisme (Otto Dix en Bertrand Russell)
4. Het probleem van het Kwaad (Paula Rego en Mark Rowlands)
5. Emancipatie (Jenny Saville, Guerilla Girls)
6. Rationaliteit, zelfkennis en vrijheid (Tinkebell, Orlan en Rorty)

Tijdens iedere bijeenkomst zullen werken van filosofen en kunstenaars worden besproken, getoond en bediscussieerd.

Praktische informatie

Reeks van 6 dinsdagochtenden: 28-10, 4-11, 11-11, 18-11, 25-11 en 2-12.
van 10:00 tot 12:00 uur

Haulerwijksterweg 6, 9342 TK Een (Dr). Bij de docent aan huis. Parkeren op het erf.

Inschrijven: liaturches@gmail.com (een betalingsverzoek volgt later).

Kosten: €90,00

Zie ook website: <https://drenthe.humanistischverbond.nl/events/ronald-hunneman/>

EINDEJAARS/KERSTBIJEENKOMST

GEZELLIGHEID MET INHOUD is een beproefd humanistisch model. Een combinatie van de uitgangspunten 'verbinding' en 'redelijkheid'.

Dat gaan we proberen te verwezenlijken op

ZONDAG 14 december 2025 in ASSEN.

Wist u dat een onschuldig ogende kerstkaart een heerlijk samenraapsel kan zijn van politiek opportunisme, racisme, seksisme, antisemitisme en islamofobie?

In de ochtend kijken we aan de hand van filosoof Ronald Hünneke naar de manier waarop het kerstverhaal door de eeuwen heen is afgebeeld. Dit lijkt misschien een thema dat niet direct aansluit bij de rationele humanist, maar het tegendeel is waar. Ronald laat ons wat zien over de relatie tussen kunstwerken en de inhoud van het christendom of, meer in het algemeen, hoe beeldende kunsten en denken samenhangen. Door te kijken naar de afbeeldingen van het kerstverhaal, zie je dat het christendom door-en- door mensenwerk is met als drijfveer goede en minder goede bedoelingen.

Daarna staat er een lunchbuffet voor ons klaar. Het geeft u de gelegenheid om 'onder het genot van een hapje en een drankje' over de lezing of over wat dan ook, gezellig te praten.

Houd de komende maanden de nieuwsbrief in de gaten voor nadere feitelijke bijzonderheden.

Zie ook: <https://drenthe.humanistischverbond.nl/events/gezelligheid-met-inhoud/>

We hopen met velen het jaar goed af te kunnen sluiten en daarmee de toon te zetten voor het nieuwe jaar.

Fieneke Stronkhorst
Hedwig Udding-Blok

VAN HET BESTUUR

Afdeling Groningen en Ommelanden

Vandaag is het 10 augustus 2025 en het is volop zomer. Sommigen zijn nog met vakantie, anderen zijn al terug of gaan nog. Desondanks wordt er ook alweer nagedacht over het komende verenigingsjaar.

Er zijn weer cursussen gepland, er worden weer Zindagen georganiseerd, de Werkgroep Activiteiten heeft al activiteiten vastgelegd en heeft er een aantal in voorbereiding. Daarnaast vinden opnieuw bijeenkomsten plaats onder de naam Tabee Kafee en Klimaatgesprekken. In onze Nieuwsbrieven is alle informatie hierover te vinden en wij hopen dat u ook de weg weet te vinden naar het Humanistisch Centrum waar één en ander plaatsvindt. U bent in ieder geval van harte welkom.

Naast deze reguliere activiteiten zijn er andere zaken die ons bezighouden en dan heb ik het over het Huis van Humanisme en Samenwerking en de samenstelling Bestuur.

Huis van Humanisme.

Mogelijk is het u al opgevallen dat het op dit moment stil is rond dit onderwerp. Er waren enige tijd geleden een stuurgroep en een projectgroep aan de slag gegaan, maar we zijn tegen een aantal problemen aan gelopen. Bij het oplossen van een eerste probleem liepen we aan tegen een tweede probleem. Dit tweede probleem moet nu eerst worden weggewerkt en dat vergt enige studie en kost enige tijd. Zodra we weer verder kunnen laten we dat weten. Overigens zitten we niet stil. We gaan rustig door met het ontwikkelen van onze activiteiten, het zoeken van manieren om ons pand aantrekkelijker te maken en meer bekendheid te verwerven in de samenleving.

Samenwerking.

Wij zijn van mening dat het goed is om samenwerking te zoeken met gelijkgestemde organisaties. Als eerste valt dan te denken aan Humanitas, een organisatie met dezelfde uitgangspunten als het Humanistisch Verbond. Maar er zijn meer neutrale organisaties, zoals Amnesty International en

Vluchtelingenwerk. Samenwerking met hen zal waarschijnlijk geen wenkbrauwen doen fronsen. Dat ligt mogelijk anders bij organisaties met een religieuze inslag. Die zijn er zoals bekend in allerlei maten en soorten. Onze afdeling participeert in het Platform Religie en Levensbeschouwing, met als doel onderlinge samenwerking, respect en solidariteit tussen verschillende religieuze en levensbeschouwelijke groeperingen. Sinds enige tijd zijn wij ook in contact met het Apostolisch Genootschap om te bezien of samenwerking gewenst is. Onder onze leden wordt hierover mogelijk niet door iedereen hetzelfde gedacht. De één zal er geen problemen mee hebben, maar de ander zal mogelijk moeite hebben met het religieuze karakter, dat niet overeenstemt met de uitgangspunten van het HV. Ons bestuur wil daarover graag met de leden in gesprek en zoekt nog naar een vorm waarin dat kan

Samenstelling bestuur.

Tijdens de laatste Algemene Ledenvergadering in april 2025 heeft Marijke van de Hel ons bestuur als voorzitter verlaten. Wij hebben diverse personen benaderd met de vraag of zij bereid waren het voorzitterschap op zich te nemen, maar kregen steeds hetzelfde antwoord: dank voor de eer, maar ik heb daar geen tijd voor. Wij blijven zoeken, maar toch hier nog een keer de oproep: bent u zelf geïnteresseerd of kent u een geschikte kandidaat laat ons dat dan weten.

Overigens zijn we heel tevreden met onze bestuurssamenstelling. Het bestuur telt nu 5 leden en 1 aspirant-lid. Twee personen zijn ouder dan 70 jaar en vier personen zijn jonger dan 40 jaar. Met dat laatste zijn wij heel blij. Er zijn drie vrouwen en drie mannen.

Tot slot.

We zijn van plan er, met alle actieve leden, weer een goed seizoen van te maken, maar willen ook hier niet voorbijgaan aan alle humanitaire rampen die zich in de wereld voltrekken: oorlog, honger, geweld en alles wat zich daarbij voordoet. De beelden trekken dagelijks aan ons voorbij en wij voelen ons machteloos. Laten we waar mogelijk in ieder geval onze stem laten horen.

HUMANISTISCH CAFÉ GRONINGEN

Met het Humanistisch Café bieden we een open sfeer voor mensen die diepgang zoeken in gesprekken. In de wetenschap dat we de waarheid niet in pacht hebben proberen we zonder (voor)oordeel de dialoog aan te gaan over uiteenlopende thema's. Er is ook ruimte voor informele uitwisseling met daarbij drankjes en wat lekkers. Het Humanistisch Café is niet gebonden aan leeftijd. Iedereen die openstaat voor andermans meningen is welkom.

Terugblik 'Zin' in muziek (verslag Ivo)

De melancholische beginklanken van Waltz no. 2 van Shostakovich laten je sombere gevoel goed doorvoelen. Tot plotseling het opzweepende stuk je doet beseffen dat je niet bij de pakken neer moet zetten en door moet gaan. Daarna klinkt het stuk voller en lichter en

gloort er weer licht aan de horizon.

Een mooi voorbeeld van hoe muziek je kan helpen in moeilijke tijden. We starten de avond op 13 juni met deze, en enige, klassieke inbreng. Het blijkt in sombere tijden zeer waardevol te zijn voor de inbrenger. Ook herkenbaar voor anderen. Datzelfde geldt voor Can't stop this train van John Mayor die het beklemmende en beangstigende gevoel weergeeft van het doordenderende leven dat steeds sneller lijkt te gaan.

Don't know how else to say it,
don't want to see my parents go
One generation's length away
From fighting life out on my own

Stop this train
I want to get off and go home again

I can't take the speed it's moving in
I know I can't but honestly won't someone stop this train
oor je het weet ben je een decennium verder, zijn je jeugdige idealen wat
vervlogen maar heb je kinderen die weer een hele andere betekenis aan je
leven geven. De tekst van Forever Young van Bob Dylan stond goed op een
geboortekaartje en ontbreekt deze avond niet.

May your hands always be busy
May your feet always be swift
May you have a strong foundation
When the winds of changes shift
May your heart always be joyful
May your song always be sung
And may you stay forever young

Het samen luisteren naar en spelen van muziek en praten over de persoonlijke
betekenis van de liedjes hadden we al vaak gedaan bij de jonge humanisten.
Dit was de eerste keer met een bredere doelgroep. De variëteit was er naar
verwachting ook niet minder om: van klassiek naar pop, van jazz naar een
verrassende Italiaanse folk-pop-urban mix, van jaren '50 tot nu. We hadden
geen thema vastgesteld maar spontaan ontstond gaandeweg het thema
protestliedjes. Ook hierin was er veel variatie: van Diana Jones' Ohio tot Take
Me To Church van Hozier, van de schreeuwende protestklanken van Abbey
Lincoln tegen slavernij en apartheid op de avant-garde jazz van Max Roach tot
de hedendaagse protestsmartlappen van Sophie Straat:

En als ik wakker wordt dan lijkt het wel de achttiende eeuw
De een heeft niets te zeggen, en de anders veel te veel
Weer een stap achteruit, is er nou niemand die schreeuwt

Vrijheid gelijkheid en zusterschap

Het protestthema roept de terugkerende vraag op of we in onze humanistische 'salon' met onze fijne gesprekken genoeg 'doen'. Moeten we onze idealen meer omzetten in actie, zoals de ska-punkband The Interrupters oproepen?

What's your plan for tomorrow?
Are you a leader, or will you follow?
Are you a fighter, or will you cower?
It's our time to take back the power

Keti Koti stelt kritische vragen aan vakantiegangers (verslag Welmer)

Daarnaast hadden we 4 juli nog een boeiende lezing van Maaïke Bergsma die sprak over de link tussen ons slavernijverleden en internationale toerisme. Ze betoogde dat we ons koloniale verleden herhalen op onze vakanties. Door 'economic leakage' profiteert meestal niet de lokale bevolking maar grote, internationale bedrijven van je verblijf en verslechteren de leefomstandigheden veelal in plaats van dat ze erop vooruitgaan. Onder andere door lokale accommodaties te kiezen kun je enige invloed uitoefenen op waar je geld naartoe gaat.

Ze noemde ook de term “welverdiende vakantie” waarbij we, doordat we iets verdiend hebben, ons entitled gedragen in het buitenland. We willen vermaakt worden door wat een land te bieden heeft zonder ons aan te passen. Zo staan bij beroemde locaties vaak rijen toeristen die -het liefst alleen- op de foto willen met een bekend beeld of gebouw waardoor de omgeving veroverd wordt door massa's toeristen. Hier spelen multinationals op in die de omgeving volledig aanpassen naar de wensen van de toerist. Daarbij vergeten we soms dat daar mensen leven en wonen die niet in de luxe verkeren van een vakantiestemming, maar niet meer rustig door de straten van de eigen stad kunnen lopen. Is het nog wel hun stad?

Zo besprak ze diverse aspecten van internationaal toerisme waarmee ze de 18 bezoekers aan het denken zette, op de valreep van de zomervakantie. In de discussie was men het eens dat het waar kan zijn dat toerisme lokale welvaart kan brengen, maar we moeten de ogen niet sluiten voor de negatieve aspecten die toerisme ook heeft: wees niet de standaard witte

Europeaan die recht denkt te hebben op vermaak en het comfort van thuis, maar wees je bewust van de omgeving en jouw impact op die plek. Het idee dat je welvaartbrenger of redder bent in een minder rijk land is een mindset die onderdrukking juist in stand houdt.

VOLGENDE BIJENKOMSTEN

De frisse zeelucht op

Schiermonnikoog hielp ons nieuwe plannen te maken, zonder beproefde concepten onnodig overboord te gooien. Voor het komende kwartaal is het volgende te beleven in het Café.

Vrijdag Humanistisch Centrum

Anmelden is fijn voor onze inventarisatie

Deze keer doen we iets nieuws in het Humanistisch Café. Er zal een toneelstuk opgevoerd worden, geregisseerd door docent Humanistisch Vormingsonderwijs, Richt Bouma. Na de voorstelling gaan de acteurs in gesprek met het publiek.

Het toneelstuk speelt zich af na de Apocalyps. Twee wezens, waarschijnlijk vrouwelijk, bewegen zich voort door een verder verlaten landschap. De oudste probeert de jongste te leren hoe de wereld in elkaar zit, maar de jongste wil liever zelf bedenken waar ze wel en niet in gelooft. Tot ze moeder wordt.

In het nagesprek gaan we in op welke waarden en wijsheden je de moeite waard vindt om door te geven, en de waarde van opvoeding. Het gaat ook over hoe goed we voor de wereld zorgen en wat daarvan de consequenties zijn.

- 10 oktober 20.00 - 21.30 uur (inloop vanaf 19.45 uur)
- Humanistisch Centrum
- Gratis toegang
- Anmelden is fijn voor onze inventarisatie

Workshops Verbindende Communicatie

Vanwege de grote belangstelling en de enthousiaste ontvangst zijn we met Christiaan Zandt in overleg om de workshops over Verbindende (of Geweldloze) Communicatie (een introductie en een verdiepende workshop) opnieuw in te plannen. Meer informatie hierover volgt in de nieuwsbrief en op de website.

CONTACT

info@humanistischcafegroningen.nl

12 september | DE ZOMERAVONDFILOSOFEN

Onder het genot van een hapje en drankje mijmeren we wat over het leven aan de hand van een aantal lichte, filosofische vragen.

Vrijdag, 20:00 – ca. 22:00 uur (inloop vanaf 19.45 uur)

VERBINDING

Het thema voor de Zindag van oktober is Verbinding. We zijn deze keer een samenwerking aangegaan met het Apostolisch Genootschap Groningen, om de Zindag samen te vieren.

Heb je beelden (foto/video) van jouw associatie met het thema? Stuur ze door, en wij verwerken ze (anoniem) in de slides achter de openingsmuziek, of op andere wijze.

VOLGENDE ZINDAGEN

Na 26 oktober staat ook op 30 november weer een Zindag op het programma. Meer informatie volgt in de nieuwsbrief en op <https://zindag050.nl>

Aanvang: 11:00 uur. Inloop vanaf 10:30 uur.

Aanmelden is niet nodig.

WAT IS ZINDAG?

Zindag is een zondagsbijeenkomst waarin we samen komen om het leven en ons menszijn te vieren, te erkennen dat niemand foutloos is en om elkaar te inspireren een beter mens te zijn. Iedere Zindag staat een thema centraal dat we op verschillende manieren belichten, bespreken en beleven; met voordrachten, muziek, beeldmateriaal en ruimte voor gesprek.

De Zindag is tevens de Groningse Sunday Assembly en vindt plaats op iedere laatste zondag van de maand.

De bijeenkomsten staan open voor iedereen, dus wees welkom en sluit aan! We sluiten af met koffie/thee en taart. Voel je vrij om ook iets lekkers mee te nemen!

CONTACT Je kunt ons mailen via info@zindag050.nl

Vanaf september begint een nieuw seizoen, een nieuw collegejaar, een frisse start na de zomervakantie. Ook de Jonge Humanisten beginnen met veel enthousiasme aan dit nieuwe seizoen. Cheryl en Gerrya hebben al leuke activiteiten op de planning staan, dus ben jij een twintiger of dertiger? Kom dan vooral eens langs!

DE JONGE HUMANISTEN GRONINGEN

Naast de inhoudelijke onderwerpen willen we bij de Jonge Humanisten ook meer gemeenschap creëren. Daarom willen we vanaf nu niet alleen inhoudelijke bijeenkomsten organiseren, maar ook gewoon samenkomen voor de gezelligheid. Daarom introduceren we vanaf september een maandelijkse borrel.

Daarnaast zijn we natuurlijk ook druk bezig met de inhoudelijke activiteiten. In samenwerking met Humanitas en de Week Tegen Eenzaamheid organiseren we op maandag 29 september een verdiepende middag over eenzaamheid voor een ieder die daarin geïnteresseerd is.

Op zaterdag 18 oktober organiseren we in samenwerking met het landelijk bureau 'Zoek jÓuw antwoord tegen polarisatie' speciaal voor Jonge Humanisten. Vooraf regelen we een heerlijke lunch, dus dit wordt ook een zeer interessante middag!

Mocht je nou enthousiast geworden zijn, ideeën hebben of willen helpen met het organiseren van activiteiten? Laat het ons vooral weten! We zijn altijd blij met extra input en hulp)

De volgende data hebben we al vastgesteld voor het najaar:

9 september: Borrel

29 september: Week Tegen Eenzaamheid

16 oktober: Borrel

18 oktober: Zoek jÓuw antwoord tegen polarisatie

13 november: Borrel

11 december: Borrel

Voor meer informatie, tijden en locaties, check je onze website:

www.jongehumanistengroningen.nl

We zien je graag!

Zondag 5 oktober in de Appelbergen.

We starten in Glimmen vanaf de parkeerplaats van Brasserie De Kastanjehoeve, gelegen aan de Zuidlaarderweg 4 nabij de spoorwegovergang.

Na afloop koffie drinken bij Brasserie De Kastanjehoeve.

Zondag 2 november Kniphorstbosch bij Anloo.

Vanuit Groningen neemt men de A28 en na afslag 37 Eelde/Glimmen, de weg N34 richting Emmen.

Bij afslag Annen/Anloo gaat men rechtsaf via de Annerweg richting Anloo.

Na ongeveer 700m gaat men rechtsaf de Bosweg in.

Voorbij Camping Anloo ligt links in het bos de parkeerplaats Kniphorstbosch.

Na afloop koffie drinken bij hotel/restaurant De Koningsherberg in Anloo.

Zondag 7 december Noordlaarderbos.

Verzamelen bij Herberg De Blankenhoeve, gelegen aan de Beslotenveenseweg 2 te Noordlaren.

Na afloop koffie drinken bij Herberg De Blankenhoeve.

Alle wandelingen starten om 10.30 uur en zijn tussen de 3,5 en 5 km.

Deelname aan de wandelingen zijn gratis en zijn toegankelijk voor leden en niet-leden. Consumpties zijn voor eigen rekening.

Inlichtingen: Marijke en Pieter Hofman

Tel: 0592-343595 / Mobiel 06 1900 30 43.

Email: hofbak@ziggo.nl

WANDELEN IN *Fryslân*

Filosofische wandelingen in Heerenveen en Drachten

Heb je zin in een goed gesprek? Zoek je meer verdieping of heb je vragen die te maken hebben met zingeving, spiritualiteit of filosofie? Kom dan met ons mee wandelen! Tijdens de filosofische wandelingen komt iedere keer een ander onderwerp aan bod. Door hierover met anderen te praten, krijg je meer inzicht in deze thema's én in jezelf.

Je hoeft geen kennis te hebben over filosofie om mee te wandelen. Iedereen is welkom! De wandelingen worden begeleid door medewerkers van het Humanistisch Verbond en de Protestantse Gemeente Heerenveen.

We starten de wandeling om 10:15 uur in de **Bibliotheek in Heerenveen**.

Voor Drachten: de Bieb op het Raadhuisplein.

Hier eindigen we ook, met een kopje koffie of thee. Deelname is gratis, opgeven mag, maar is niet nodig.

Wil je graag van te voren een herinnering krijgen voor de wandelingen? Stuur dan een mailtje aan: secretariaat@hvfryslan.nl

Data 10.30-12.00

Heerenveen

zaterdag 20 september

woensdag 8 oktober

zaterdag 25 oktober

woensdag 12 november

zaterdag 6 december

woensdag 24 december

Urgente vragen? Urgente opmerkingen!

We hebben beloofd het niet bij urgente vragen te laten. Sinds de vorige Schakel is de economische, maatschappelijke en (geo)politieke situatie verslechterd. Wij ervaren dat het Humanistisch Verbond weinig reageert op alle aanslagen op de humaniteit, binnen én buiten ons land. Kortom, werk aan de winkel.

Toch nog een aantal prangende vragen dat ons bezighoudt:

- Waarom sluiten we onze ogen voor onmenselijkheid of lijken eraan te wennen? Hoe moeten we ons verhouden tot aanslagen op menselijkheid (bombardementen op burgers, hongersnood, executies, deportaties, mensensmokkel, bomaanslagen, bedreigingen etc.)?
- Wat betekent democratie nog wanneer zoveel burgers deze misbruiken?
- Wat betekent humanisme nog wanneer je je er steeds meer voor gaat schamen mens te zijn?
- Wat is het gevolg is van de toenemende complexiteit van onze samenleving waardoor o.m. betrokken mensen afhaken?

Binnen **Filosofie voor een Breed Publiek** (enige reclame voor een goed doel) analyseren we al 33 jaar met hulp van deskundigen belangrijke vraagstukken en maken informatie inpasbaar en toepasbaar in het eigen leven. Dit zou ook het landelijk HV moeten doen. Het HV is een relatief kleine organisatie, maar wel een belangrijke speler in het veld van moraliteit en humaniteit. Dat zou veel meer tot uitdrukking moeten komen:

- Onderzoek doen en initiëren naar actuele problematieken op dit gebied en hierover publiceren.
- Waakzaamheid en gevoel voor urgentie in verband met uithollen en vernietigen van onze democratie.
- Opvattingen, informatie, kernvragen ventileren via de media en hierop aanspreekbaar zijn. Uitgenodigd worden als deskundige binnen tv- en radioprogramma's. Aanspreken van politieke partijen en relevante organisaties.

- Deelnemen aan landelijke werkgroepen, commissies, studiegroepen en denktanks.
- De Universiteit voor Humanistiek activeren om niet alleen te fungeren als opleiding voor therapeuten, maar ook een voortrekkersrol te vervullen op het gebied van humane waarden.
- Afzien van nietszeggende slogans (dicht bij jezelf, doeners en denkers, iedereen kan zichzelf zijn) en andere wazige algemeenheden zonder een betekenisvolle afbakening.
- Daadwerkelijke opvang, ondersteuning en bescherming van andersdenkenden en gediscrimineerden.

Dat is geen 'activisme'! Dat is je taak vervullen als moreel instituut. Mensen hebben behoefte aan morele ondersteuning, een moreel baken en een morele vraagbaak. Het Humanistisch Verbond is een kennis- en expertisecentrum dat humane waarden hoog in het vaandel heeft en daardoor deskundig advies kan bieden bij de komende en volgende verkiezingen maar ook hulp en ondersteuning bij het inrichten van het eigen leven.

Wij stellen het op prijs als leden ons van commentaar voorzien.

Jan Wijbenga en Ron Muijzer
(voorzitter en voormalig voorzitter HVFryslân)

Conflict als keuze ^{jaargang} 33

AANBIEDING

De drie boekjes van serie 33 'Conflict als keuze' van Filosofie voor een Breed Publiek zijn uit. Deze serie is spijtig genoeg uiterst actueel. Er is een zomerse aanbieding: drie boekjes voor €

12,- inclusief verzendkosten.

Zie voor verdere informatie:

<https://fryslan.humanistischverbond.nl/boekjes-fvbp/>

TUSSEN ONVERSCHILLIGHEID EN FANATISME ³⁴

Het onderwerp van de 32^e serie lezingen was "Twijfel als keuze" (niet kunnen of willen kiezen tussen twee of meer mogelijkheden), dat van de 33^e serie "Conflict als keuze" (onenigheid over een gedeeld belang).

Dit tijdsgewricht wordt gekenmerkt door enerzijds nostalgie, verlangen naar een verleden dat vaak nooit bestaan heeft (de heldhaftige, zelfbewuste pionier in een nog te veroveren wereld), en anderzijds geloof in een voorlopig niet realistisch of onbereikbaar toekomstideaal (met zijn allen overleven op Mars).

De werkelijkheid, de praktijk van alledag, ligt ergens in het midden, een midden tussen moedeloos ploeteren en 'op hoop van zegen'.

Veel mensen nemen hun toevlucht tot een vorm van 'kop in het zand': geen krant, tv en radio uit, en hedonisme in besloten kring.

Anderen zoeken heil in de veiligheid van totalitaire waarheid, eigen gelijk, verkondigd door henzelf of door een autoriteit naar keuze.

Kern van de deugdenleer van Aristoteles is het door vallen en opstaan telkens weer zoeken van een juist midden tussen twee ondeugden: te veel en te weinig van de betreffende deugd.

In zes bijeenkomsten gaan we onder leiding van deskundige sprekers op zoek naar een juiste houding ten opzichte van de onoverzichtelijke chaos van de tijd waarin we leven: een telkens weer opnieuw te bepalen juist midden tussen onverschilligheid en fanatisme.

12 oktober 2025

Dichtbij/veraf – *de figuur van de vreemdeling – erfenis van 50 jaar neoliberalisme*

Mensen zijn geneigd om te kiezen voor belangen die te maken hebben met wie/wat dichtbij is. Tegelijk vraagt het moderne bestaan van individuen ook om de blik te verruimen tot wereldniveau, of zelfs breder dan dat. In deze bijeenkomst richten we de aandacht op de balans tussen het vertrouwde en het vreemde, en de invloed van neoliberalisme en populisme daarop. De lezing is mede gebaseerd op het nieuwe boek van Laurens ten Kate, *Wereldtijd. Essay over de vraag van de vreemdeling* (Amsterdam: Boom, mei 2025)

Prof.dr. Laurens ten Kate (*filosoof/religiewetenschapper/theoloog – Universiteit voor Humanistiek Utrecht*)

9 november 2025

Zelfoverwinning als een midden tussen zelfopoffering en zelfbehoud

Het motief van het offer is een terugkerend thema in de filosofie: van Søren Kierkegaards *Vrees en beven* tot Jacques Derrida's *Donner la mort*. Deze filosofie werpt een interessant licht op de grote en kleine offers die wij mensen in het alledaagse leven brengen voor een ander mens of voor een 'goede zaak'. Maar zouden wij in het dagelijks leven altijd bereid moeten zijn tot zelfopoffering, of juist steeds moeten streven naar zelfbehoud? Wellicht bestaat de deugd wel in de zelfoverwinning, die het oude opoffert voor het nieuwe 'zelf', al strevend naar een midden tussen een te weinig en teveel aan zelfliefde.

Dr. mr. Vincent Semink (*filosoof en jurist - Universiteit Utrecht*)

14 december 2025

Over de macht der gewoonte

Leiders en volgelingen creëren samen onfortuinlijke machtsrelaties doordat alle betrokkenen zich laten leiden – en misleiden – door de macht der gewoonte. Hegel schreef hier al over toen hij het over de dialectiek van de relatie tussen heer en slaaf had. Als we ons voldoende helder realiseren dat de macht der gewoonte het echte werk doet, creëren wij de ruimte die tussen fanatisme en onverschilligheid opgezocht en gevonden kan worden. Want zowel de fanaticus als de onverschillige accepteert de macht der

gewoonte als een onveranderlijk gegeven. Maar gewoontes zijn niet onveranderlijk. We kunnen ze afleren.

Prof.dr. Jan Bransen (*filosoof - Radboud Universiteit Nijmegen*)

11 januari 2026

Tussen vrijheid en verbinding – de pedagogische middenweg in onderwijsdilemma's

Kun je een leerling de vrijheid geven om te spijbelen voor een beter klimaatbeleid? In hoeverre mag het onderwijs vaderlandsliefde als waarde overdragen op leerlingen om meer verbinding in de samenleving te creëren? De tegenstelling tussen individuele vrijheid en sociale verbinding loopt als een rode draad door de geschiedenis van het denken over democratie en onderwijs. In deze bijeenkomst zullen we hierin het juiste midden proberen te zoeken, onder andere aan de hand van het (onderwijs)filosofische werk van Hannah Arendt en John Dewey.

Dr. Anouk Zuurmond (*filosoof – Vrije Universiteit Amsterdam*)

8 februari 2026

Wij Europeanen tussen Verlichting en Romantiek, ofwel: het verlangen naar een Heimat in de politiek

Verkiezingen in ons eigen land, maar ook ontwikkelingen elders in Europa hebben ons hardhandig geleerd dat 'ergens bij horen', een gedeelde cultuur, taal en geschiedenis niet iets van het verleden zijn, net zomin als het onderscheid tussen wij en zij zoals dat door elke natiestaat wordt gemaakt. We zijn niet alleen kinderen van de Verlichting maar ook van de Romantiek.

Tijdens deze lezing zal de spreker de vraag opwerpen hoe we tegemoet kunnen komen aan dat romantische verlangen naar de begrensdheid en geborgenheid van een Heimat, zonder in nostalgie, giftig nationalisme en xenofobie te belanden. Is er zoiets mogelijk als een politiek die recht doet aan onze eindigheid, die onder meer betekent dat we de maakbaarheid van de wereld en onze levens drastisch relativeren, evenzeer als de voorspelbaarheid van de gevolgen van ons handelen?

Dat zou vandaag onder meer vragen dat we leren onderscheiden tussen berekenend optimisme en hoopvol leven.

Inleider: **Prof.dr. Theo de Wit** (*filosoof/ theoloog – Universiteit Tilburg*)

8 maart 2026

Poëtisch verzet

Hoe kan vragend zoeken in taal ons weerhouden van fanatisme, onverschilligheid en defaitisme?

Taal speelt zich af tussen droom en daad. We sluiten deze serie lezingen af met een excursie in het gebied van definiëren, framen, beschrijven en de kracht van dichten. We gaan bezig met de praktijk van wat denkers als Nietzsche, Wittgenstein en Foucault op een rij hebben gezet over deze onderwerpen, en dat doen we vooral aan de hand van Martha Nussbaum.

Prof.dr. Els Maeckelberghe (*ethicus Beatrix Kinderziekenhuis Groningen/UMCG*)

Waar, wanneer en hoeveel?

Zondagmiddagen van 13.30 - 16.00 uur in De Bres – Schoolstraat 4, 8911 BH Leeuwarden

Kosten deelname: €12,- p.p. per bijeenkomst.

U kunt contant betalen of pinnen aan de zaal, of dit bedrag storten op bankrekeningnummer

NL 16 TRIO 0198 3836 65 t.n.v. penningmeester HV-Fryslân.

Als u zich vooraf inschrijft voor het bijwonen van alle lezingen geldt een gereduceerd tarief van €60,- (voor de hele serie).

Wanneer u geld overmaakt, graag vermelden welke inleiding/inleidingen het betreft.

Informatie:

www.humanistischverbond.nl

www.theaterdebres.nl

Vragen:

secretariaat@hvfryslan.nl app of sms naar: 06-33781823

Aanvang 19.30 uur, inloop vanaf 19.15,
entree €10,= Reserveren en betalen via de website
www.filosofie.FRL

Reserveren via de e-mail kan niet meer, maar 'gewoon' naar Tresoar
komen en aan de kas contant betalen of via de QR codes kan wel.

Dirk De Schutter 25 september 2025

Martin Heidegger en zijn kritische inzichten over techniek en menszijn.

In een tijd waarin we onlosmakelijk verbonden zijn geraakt met onze technologische verworvenheden en de impact van social media en AI steeds grotere vormen aanneemt neemt de Belgische filosoof Dirk de Schutter ons mee terug naar Martin Heidegger.

Deze Duitse filosoof (1889-1976) kennen we vanwege zijn omvangrijke, complexe en mystieke boek *Sein und Zeit* (1927) over de menselijke existentie. In de afzondering van het Zwarte Woud, wellicht met de ervoor benodigde afstand, ontwikkelde Heidegger zijn inzichten over technologie. Hij bracht ze samen in zijn essay *Die Frage nach der Technik* (1954). Heidegger stelt de lezer c.q. de samenleving de prangende vraag: hoe verhoud jij je tot de techniek van jouw tijd? In zijn zoektocht naar een andere omgang met techniek wijst hij deze niet af maar pleit hij voor de bewuste omgang en de kritische reflectie, mogelijk met behulp van andere denkwijzen zoals gebruikt in bijv. kunst en literatuur. Dirk de Schutter ziet Heidegger's denken over en kritiek op techniek als onderdeel van een veelomvattend onderzoek naar en deconstructie van de Westerse rationaliteit. In zijn lezing gaat hij in Heidegger's denken over het grote gevaar van techniek voor de mens die door techniek afgesneden wordt van de wezenlijke opgave van de menselijke existentie namelijk de confrontatie met de sterfelijkheid.

De Belgische filosoof-essayist Dirk De Schutter (1954) promoveerde in 1986 op een proefschrift over Martin Heidegger. Tot zijn emeritaat in 2015 doceerde hij filosofie aan de KU Leuven in Brussel en aan de Universiteit van Antwerpen. Hij vertaalde het werk van Jacques Derrida en Hannah Arendt en publiceert over 19de en 20ste eeuwse literatuur en filosofie. Het catastrofale (Klement, 2014); Hannah Arendt. Politiek denker (Klement, 2016); Zo andersom is alles misschien (PoëzieCentrum, 2018); Heidegger (Athenaem, 2020); De wereld als inzet (Klement, 2024).

Jaap Goedegebuure 30 oktober 2025

Het kwaad in literatuur en filosofie

Al zo lang mensen elkaar verhalen vertellen, gaan hun verhalen vooral over goed en kwaad. Daarbij is een goede afloop maar al te vaak een kwestie van hopen tegen beter weten in. En dat niet alleen omdat het kwaad net als in de ware wereld winnaars macht en profijt oplevert, maar ook vanwege de fascinerende werking die er voor de verteller en zijn gehoor van uitgaat. Het kwaad prikkelt de verbeelding en verleidt tot een blik de afgrond.

In deze lezing, gebaseerd op zijn recente boek *Sympathie voor de duivel*, laat Jaap Goedegebuure zien hoe Nederlandse schrijvers, van Louis Couperus tot en met Manon Uphoff, de fascinatie voor het kwaad hebben verbeeld, en hoe hun beeld van het kwaad zich verhoudt tot moraal en ethiek. Hun werk confronteert ons met het kwaad dat men bedrijft om er lust aan te beleven, lust zoals die wordt beschreven door Jacob Israël de Haan, bezongen door Slauerhoff, en beleefd door de personages van Simon Vestdijk, A.F.Th. van Heijden en Arnon Grunberg. Er is het kwaad van de oorlogsmisdadigers die Harry Mulisch en Louis Ferron ten tonele voeren, het satanische kwaad dat Renate Dorrestein en Thomas Rosenboom oproepen, en het zoet smakende maar niettemin giftige kwaad in de romans en verhalen van Manon Uphoff.

Jaap Goedegebuure (1947) was tot 2012 hoogleraar moderne Nederlandse letterkunde aan de Universiteit Leiden. Daarvoor vervulde hij leeropdrachten aan de universiteiten van Berlijn, Tilburg, en Nijmegen. Hij schreef biografieën over H. Marsman en Frans Kellendonk,

monografieën over Jeroen Brouwers en Cees Nooteboom, over de literatuur van de negentiende en twintigste eeuw (Decadentie en literatuur, 1987, Nederlandse literatuur 1960-1988, 1989, Nieuwe zakelijkheid, 1992) en over de relaties tussen religie en literatuur (De schrift herschreven, 1993, De veelervige rok, 1997, Nederlandse schrijvers en religie 1960-2010, 2010, Wit licht, 2015). Hij is literatuurcriticus voor Trouw.

foto: Koos Breukel

Jenny Slatman 27 november 2025

Nieuwe lichamelijkheid

Een mens is niet een optelsom van lichaam en geest, maar een lichamenlijk of belichaamd wezen. Wanneer jouw materiële lichamenlijkheid niet past in jouw materiële context, worden je mogelijkheden ingeperkt. Zo worden zwarte lichamen vaker gehinderd in een witte wereld, moeten vrouwenlichamen afgeschermd en afgeremd worden in een misogyne wereld, passen dikke lichamen niet in een wereld die ingericht is voor gemiddelde lichamen, kunnen berolstoelde lichamen niet met de trap, en worden depressieve lichamen inert omdat hun wereld hen niet meer uitnodigt. Lichamenlijkheid betekent inderdaad dat je altijd met iets of iemand verbonden bent.

Lichamen functioneren altijd in relatie tot andere lichamen en tot de omgeving. Toch is de opvatting nog gangbaar dat je lichamenlijke problemen kunt oplossen door te focussen op tekortkomingen in het lichaam, in het denken of in het gedrag van individuen. “Als jij niet in de wereld past, dan moet jij er maar voor zorgen dat je er wel in past”, lijkt het adagium van onze tijd. In haar lezing zal Jenny Slatman eerst kort uitleggen waar deze focus op het individuele vandaan komt en wat haar tekortkomingen zijn. Vervolgens zal zij een nieuwe kijk op lichamenlijkheid presenteren, welke zij beschrijft als “materialisme met gevoel”. Om recht te kunnen doen aan de diversiteit van menselijke lichamen, moeten we de materiële relaties waarin de verschillende lichamen bestaan serieus nemen.

*Jenny Slatman is hoogleraar Medical & Health Humanities aan Tilburg University. Zij studeerde fysiotherapie (Deventer) en filosofie (Amsterdam, Parijs). Als wijsgerig-antropoloog doet zij onderzoek naar de betekenis van lichamenlijkheid in kunst, expressie en gezondheidszorg. Voor haar werk ontving zij een VIDI en een VICI beurs. Naast diverse internationale publicaties, waaronder een Franse monografie over het werk van Merleau-Ponty *L'expression au delà de la représentation* (2003), bracht zij ook twee Nederlandstalige boeken uit: *Vreemd Lichaam* (2008) en *Nieuwe Lichamenlijkheid* (2023). Voor dat laatste boek ontving ze in 2024 de Hypatiaprijs. Slatman heeft onderwijs gegeven aan verschillende Universiteiten in Nederland www.jennyslatman.nl*

foto: Erik van der Burg

Roel Klopstra 9 oktober 2025

Emotieleer van Spinoza

'Laat je niet zo door jouw emoties leiden', een veelgehoorde uitdrukking. Deze uitdrukking nodigt uit tot nadenken. Waar hebben we het over wanneer we spreken over emoties? Hoe moeten we idealiter omgaan met onze emoties? Moeten we onze emoties in bedwang houden? Zijn emoties inferieur aan de ratio? Moet de ratio onze emoties gaan temmen, zoals Plato ooit beweerde? In zijn beroemde hoofdwerk de Ethica behandelt Spinoza in de delen III tot en met V op een concrete en realistische manier de menselijke emoties. Eerst brengt hij in beeld waar je het over hebt (wat zijn emoties, welke emoties kunnen we onderscheiden, wat is de aard, de werking en de functie van emoties), vervolgens laat hij zien hoe je slaaf kunt worden van jouw emoties en hij eindigt met de werking van de ratio om de menselijke vrijheid te realiseren. Niet om de emoties te onderdrukken, maar wel om de ratio zo met jouw emoties te verbinden dat je vrij kunt worden.

De emotieleer van Spinoza kent nog steeds een grote actualiteitswaarde. In deze lezing wordt zijn emotieleer geïntroduceerd en worden zijn opvattingen in een breder historisch/filosofisch perspectief geplaatst. 'Hoe helderder u uzelf en uw emoties begrijpt, hoe meer u gaat houden van dat wat is' (Spinoza).

Roel Klopstra Na een ambtelijke loopbaan richt Roel Klopstra zich nu op zijn passie: filosofie en in gesprek zijn met mensen. In zijn filosofische praktijk voert hij individuele en groepsgesprekken, geeft hij lezingen, cursussen en workshops en begeleidt hij leesgroepen. Aan de Internationale School voor Wijsbegeerte (ISVW) heeft hij de opleidingen tot filosofisch practicus en socratisch gespreksleider succesvol afgerond. In 2023 behaalde hij zijn master Filosofie aan de Rijksuniversiteit te Groningen.

Voor informatie: zie www.roelklopstra.nl

Leesgroep

Bij voldoende belangstelling gaat Roel Klopstra een leesgroep beginnen. In 6 tot 7 bijeenkomsten gaan we de delen III t/m V van de Ethica lezen. Nadere informatie volgt aan het eind van de lezing. U kunt zich dan ook voor deze leesgroep aanmelden.

Nu al belangstelling: zend dan een e-mail naar info@roelklopstra.nl onder vermelding van leesgroep Spinoza.

Sneek

OPEN GESPREKSGROEP HV SÚDWESTFRYSLÂN

Thema: wat houdt ons bezig en gespreksonderwerpen voor winterseizoen.
In Brasserie De Koperen Kees, Parkstraat 1, Sneek, op
donderdag 25 sept 2025, van 14.00 tot ca. 16.00 uur.

Een nieuw gesprekseizoen! Een goed gesprek staat voorop met elkaars gedachten willen horen en gevoelens delen. We willen benadrukken dat onze bijeenkomsten voor HV leden en niet leden 'open' staan. In ons seizoen 2024-2025 mochten we in Sneek op het nieuwe middaguur een aantal nieuwe mensen welkom heten.

De eerstvolgende keer op donderdag 25 sept. stellen we ons de vraag: Hoe was de zomer, hoe gaat het nu? Wat houdt ons bezig, waar willen we meer over weten? Op basis hiervan bepalen we de onderwerpen voor onze bijeenkomsten van dit komende seizoen. Vorig seizoen bespraken we bijv. 'Oud worden zonder het te zijn', 'Betekenissen van het boek 'In de ban van de ring'', 'Mantelzorgen' en 'Vrijheid als fatamorgana'.

Als deze open gespreksgroep of de onderwerpen je nieuwgierigheid opwekken, sluit dan gerust een keer aan. Voor nadere info neem contact op met secretariaat@hvfryslan.nl

TERUGBLIK op het vorig seizoen

HV gespreksgroep Sneek: Vrijheid als fata morgana?

Vrijheid heb je nooit alleen voor je zelf, dat is een fata morgana. Onze HV open gespreksgroep in Sneek van 17 april j.l. ging zo over de vragen die het begrip 'vrijheid' oproept, met verschillende invalshoeken en belevingen. Wat betekent vrijheid en hoe beleven we vrijheid? Uit onder anderen het 'Kosmos Groot citatenboek' (1986) heeft ondergetekende toepasselijke spreuken gevonden. We zijn gestart met een rondje over de betekenis en beleving van vrijheid van de aanwezigen, zoals.

Bewustzijn van vrijheid. “Mezelf vrij te voelen, vanuit mijn eigen ziel en denken, met zelfkennis, omgaan met mezelf en anderen; Vrijheid in gebondenheid. Je kan je vrij voelen, maar dat betekent niet dat je kan doen wat je wilt. Mensen om je heen bepalen mede wat mogelijk is; Hongaarse opstand heeft mijn leven bepaald. Hongaren wilden nooit onder het communisme leven net als bij fascisme: Dat zijn dwingelanden; Vrij zijn in de kunst, muziek, dans, expressie. Vrijheid van transgenders is in VS verboden en Pride in Hongarije bijwonen afgeraden; Is vrijheid gevoel of mening? Wat als de angst gaat regeren?; De kunst van het voorbij gaan aan het onbekende. Uit nieuwsgierigheid de wereld verkennen; Bevrijding: Voelen in de natuur, lopen en rustig worden. Verbinden met de natuur.”

Vrijheid als fata morgana? Het denken is wel vrij (Cicero), daarin kunnen hoogstens schuldgevoelens ons beperken. Daadwerkelijke vrijheid in ons doen en laten is niet grenzeloos. Duitstalig gezegde: “Het volle genot van vrijheid sluit haar misbruik in.” Dostojevski: “Als ik uitga van onbeperkte vrijheid eindig ik bij onbeperkt despotisme”. Oscar Wilde: “Totaal vrij zijn en tegelijkertijd volstrekt overheerst worden door de wet, is de eeuwige paradox in een mensenleven, die we ons elk moment bewust zijn”.

Vrijheid als verslaving? Als westerse samenleving hebben we met het op de troon zetten van het individu en de neoliberale politiek onze sociale samenhang uit het oog verloren. De ongebreidelde individuele vrijheid met materieel gewin is het streven geworden. Doemscenario's negeren we, mensen laten verworven welvaart niet zomaar uit zich zelf los. Hopelijk keert het tij, dat er een golfbeweging terug ontstaat naar meer sociale samenhang, naar een begrensder gebruik van onze natuurlijke leefwereld. Marie von Ebner-Eschenbach: “Tevreden slaven zijn de verbitterdste vijanden van de vrijheid”.

Meer regels voor veiligheid geeft minder vrijheid. De juiste balans daarin vinden is de kunst. H. Coleridge: “Maar wat is vrijheid? Goed begrepen, een publiek octrooi om goed te doen”.

Krishnamurti: “Vrijheid bestaat in het erkennen van grenzen”.

Vrijheid in gebondenheid vinden we ingekaderd in ieders eigen situatie, leefregels, de dogma's van gelovigen of ideologisch verbonden groepen,

wetten en regels van landen en dictaten over landen heen, zoals die van 'De universele verklaring van de rechten van de mens'. Ook ziek zijn of moeten leven met beperkingen geeft gebondenheid. De situatie om te moeten leven in armoede, zelfs in onderdrukking geeft dit. Het tijdsbesef: "Vrijheid verlengt het leven niet" (Laplants spreekwoord). Het accepteren daarvan en leven binnen de kaders geven rust en veiligheid je daarbinnen meer of minder vrij te kunnen bewegen. Bijvoorbeeld verkeersregels beperken je in gedrag, maar bevorderen het (gevoel) je veiliger op de weg te kunnen begeven.

Vrijheid in verbondenheid, dat je niet alleen staat, maar altijd met anderen te maken hebt. We zijn sociale wezens en maken graag deel uit van een groep. Daar moet je iets voor doen. Je wilt erbij blijven horen, daar doe je je best voor. Dit vinden we terug in onze sociale en culturele samenhang. H. Hensen: "Zonder liefde, zonder trouw bevrijdt de mens zich nooit". Van familieverband tot regionale en nationale binding, wereldburgerschap/eco-humanisme, tot verbinding met de natuur. Persoonlijk voorbeeld van zo'n verbondenheid is dat ondergetekende "me als niet geboren Fries 'gefrieseerd' ben, in mijn Friese dorp voel ik me vertrouwd en vrijer en als ik Fries spreek."

Vrijheid en binding in balans. H. Phaff: "Vrijheid is datgene wat overblijft, als aan de eisen van de gemeenschap is voldaan". Spinoza: "Je wordt blij van mensen die op jou lijken". Het wij-zij besef met natuurlijke vooroordelen: "Mensen uit andere landen zijn relatief makkelijker of moeilijker accepteren naar gelang het uiterlijk of normen en waardenpatroon overeenkomen – voel je je vertrouwd. Daarmee moet je dus opletten, dat je niet gaat discrimineren. Bv. Oekraïners – we voelen dat ze dichterbij staan en mensen uit gekleurde gemeenschappen; Asielzoekers die tot het zwarte schaap gemaakt worden." Guerazzi: "De vrijheid bevalt aan iedereen, maar het meest aan hen die anderen er geen willen laten."

Bewustzijn van onvrijheid. Gebondenheid en verbondenheid kunnen gaan knellen, schuren, je vrijheid beperken, je vertrouwen verliezen, wij-zij gevoel opleveren, grensoverschrijdend gedrag ervaren, onveilig voelen of zijn. Met vrijheid is het zo dat je, net als met water uit de kraan, je je er vaak pas bewust van wordt als het er niet meer is. H.J. Jordan: "Vrijheid kan nooit

ongebondenheid betekenen, slechts afwezigheid van dwang". A. Malraux: "Ik weet niet goed wat vrijheid is , maar ik weet wat bevrijding is". André Lide; "Jezelf bevrijden is niets, het is Vrij Zijn dat moeilijk is".

Vrijheid in de opvoeding en vrijheid van sterven? Het gaat hier over grenzen stellen en handhaven, vooral met elkaar communiceren.

Grenzen accepteren of verleggen? "Het welbekende credo 'rust, reinheid en regelmaat' werd meer dan een eeuw geleden gelanceerd door de Harlinger wijkverpleegkundige Sien van Hulst; Het hoeft niet negatief te zijn om niet vrij te zijn – Ik bind mij bewust aan dingen Daarna zit je vast - dat is de consequentie; Acceptatie is het grootste geschenk aan jezelf." We weten dat acceptatie van de situatie de weg is naar vrijheid van de eigen geest en lichaam binnen een bestaande situatie, los raken van slachtofferschap. Vanuit die acceptatie of bewustwording is het beter mogelijk grenzen te verleggen of omstandigheden te veranderen.

Staat een accepterende altruïstische levenshouding tegenover een egocentrische vrijheidszoekende hebzuchtige en heerszuchtige gedrag? W. Hazlitt, politieke essays: "De vrijheidsliefde is de liefde van de anderen; de liefde voor macht is de liefde voor ons zelf".

Bestaat de ideale situatie? In Hilversum hadden we een jongerencentrum Utopia. Genoemd naar het Utopia van Thomas More Wikipedia: "Boek uit 1516. Hij was niet tevreden over de westerse maatschappij en dacht na over een betere wereld. Op basis van Griekse filosofie en christelijke godsdienst heeft hij een utopische samenleving ontworpen waar de mensen samenleefden in een sfeer van broederlijkheid." De letterlijke vertaling van Utopia geeft de beide kanten van de medaille 'Ui topos' = de Goede plaats of 'Oe topos' = de Nergens plaats, de Onbestaande plaats. De hoop en de fata morgana.

Kant: "Het paradijs vind je op het kerkhof". T. Jefferson: "De vrijheidsboom moet van tijd tot tijd ververst worden met bloed van patriotten en tirannen". Al met al hadden we in deze bespreking veel vragen en antwoorden om met elkaar onze vrijheid te kunnen bedenken, inrichten, voelen en ervaren en waar nodig aan de orde stellen.

Jac Konig, met dank aan deelnemers en de aantekeningen van Sylvia

Abraham Vellinga Stichting

Bêste HV Fryslân freonen

Sa as ik al oankundige ha yn de foarjiersgearkomste fan 2024 hat it bestjoer fan de Abraham Vellinga stichting(AVS) besletten dy, as it sa bliuwt, mids 2025 op te heffen.

It is sa bleaun, dus ha wy as bestjoer fan dy stichting op 10 juny 2025 de knoop trochhakke en it formele beslút nommen om dat dan ek te dwaan. Op 20 desimber 1993 ha Gerrit Sterker, Giesbert de Vries en Ron Muijzer de stichting oprjochte om it legaat fan Abraham Vellinga yn behear te nimmen om dat legaat yn te setten foar (it siteer hjir de letterlijke tekst fan de statuten. Artikel 2):

De stichting heeft ten doel het stimuleren van het vrijwilligerswerk ten behoeve van allen die hulp vragen in het territoir van de gemeenschap Leeuwarden en voorts al hetgeen met een en ander rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.

Sa as jimme grif net ûntgien wêze sil is de tiid sûnt 1993 aardich feroare. It HV Fryslân is mei de tiid meigien, de AV stichting eins net en de bestjoersleden dêrfan hat eins net folle mear dien dan op de winkel past. En dat ha se treflik dien. sadat it behearde jild bytsje by bytsje groeie koe. As hjoeddeistich bestjoer fine wie dat soks eins net de bedoeling fan Abraham Vellinga west hat. De sinten moasten brûkt wurde. (sjoch artikel 2) Yn de ôfrûne 23 jier hat de AVS eins gjin stipe oanfragen fan betsjutting hân fan it HVFryslân út en dat sil der yn de takomst ek wol net ynsitte omdat ús susterferiening Humanitas op dit mêd ek bepaald net stilstitten hat. Wy ha dêrom besletten de AVS op te heffen en de sinten te ferdielen tusken Humanitas en freonen fan Erasmushiem.

Us ponghâlder hat op him naam dit te regeljen en dit trajekt formeel ôf te handeljen.

Ik wol elk tank sizze dy't op hokker wize ek, mei wurke hat oan de AVS.

Mei út namme fan Piet Postma, skriuwer, Wouter Jongstra, ponghâlder en Sake van der Kloet, foarsitter

Ook benieuwd naar andere levensbeschouwingen?
Wordt dan actief binnen Kleurrijk Fryslân!

In 1994 hebben voorstanders van een multiculturele samenleving (o.a. een Hindoe pandita, een imam en een dominee) onder leiding van Jan Bosman (Solidair Friesland) de **Stichting Platform Levensbeschouwing in Kleurrijk Fryslân**, kortweg Kleurrijk Fryslân (KF), opgericht. Voor alle KF-activiteiten zie <https://www.kleurrijkfryslan.nl/wp/>

Kleurrijk Fryslân organiseert o.a. twee maal per jaar 'Kleurrijk ontmoeten': op 21 maart (= Internationale Dag tegen Racisme en Discriminatie) en op 21 september (= Internationale dag van de Vrede).

Vele jaren ben ik als (atheïstisch) humanistisch mens actief geweest binnen KF, heb ik vaak deelgenomen aan 'Kleurrijk ontmoeten' op allerlei plaatsen in Fryslân (o.a. in Workum, Dokkum, Sneek, Sint Jacobiparochie en Leeuwarden). Daaraan heb ik dierbare vrienden en kennissen overgehouden, met uiteenlopende levensbeschouwelijke achtergronden (o.a. Hindoeïsme, Islam, Jodendom, Boeddhisme, Soefisme, Christendom).

Op zondag 21 september 2025 is er weer een 'Kleurrijk ontmoeten'; dit maal in de prachtige Waalse kerk (uit 1530!), Grote Kerkstraat 222 te Leeuwarden, waar we te gast zijn bij de Basisgemeente Leeuwarden.

Inloop 10:00 uur; begin 10:30 uur, afsluiting uiterlijk 12:30 uur. Mensen met verschillende levensbeschouwingen vertellen kort iets vanuit hun perspectief; mensen maken muziek en kunnen (mee)zingen, deelnemen aan het Hindoe ritueel waarbij licht wordt verspreid, en je kunt vooraf en na afloop met elkaar praten, met koffie en een exotische lekkernij.

Helaas ben ik genooddaakt te stoppen met mijn activiteiten voor Kleurrijk Fryslân. Degene(n) die vanuit het humanisme het stokje van mij wil(len) overnemen zal ik op 21 september 2025 voorstellen aan de betrokken mensen, en zo nodig begeleiden bij een volgende bijeenkomst.

Wil je nu al meer over Kleurrijk Fryslân weten? En eventueel straks vanuit humanisme een bijdrage leveren aan multicultureel samenleven in Fryslân? Neem dan contact met mij op:

Hans ten Houten, jgtenhouten@gmail.com en/of telefoon +31 6 5111 8746.

VOL

Mijn hoofd is leeg. Dat komt niet door een geslaagde yogasessie of een gezonde natuurwandeling. Integendeel, het voelt heel leeg maar zou wel eens overvol en in de zelfbeschermingsmodus kunnen zijn. Overvol van alle tegenstrijdige indrukken, heftige informatie, geweld en vijandigheid, leugenachtigheid en oneerlijkheid, angst, onzekerheid en onmacht. De wereld is in een turbulente en niet te stuiten maalstroom geraakt waarbij grenzen, letterlijk en figuurlijk, worden overschreden. Als je denkt dat het ergste wel is bereikt, blijkt het toch erger te kunnen. Wij noemen het NOS-journaal gekscherend onze dagelijkse portie ellende. Maar het is een wrange werkelijkheid. Het jodendom staat weer onder druk, Israël pleegt genocide in Gaza en op de Westbank. En dat is nog maar een fractie van wat er in de wereld gaande is. Deze wereld kijkt toe en levert consequenteloze commentaren. Vanuit onze joods-christelijke traditie zou je kunnen zeggen dat alleen Mammon nog de scepter zwaait. Mijn hoofd zit vol. Dat levert een combinatie van grote machteloosheid en opstandigheid.

De Dolle Mina's zijn terug. Ja, ik kom nog uit de tijd van de zwart-witfoto van die blote buiken waarop met viltstift 'baas in eigen buik' geschreven stond. Daar zou nu kunnen staan: 'baas over eigen leven'. Helaas is femicide (één per acht dagen!) inmiddels een bekend begrip: gendergerelateerd dodelijk geweld, het opzettelijk doden van een vrouw of meisje om wat of wie zij is. Dat kan mijn volle hoofd niet bevatten. Ik kan het rationeel nauwelijks verklaren en emotioneel totaal niet begrijpen. Maar de maat is vol. Het is fijn dat de Dolle Mina's er nog of weer zijn. Al is het maar om ons erop te wijzen dat de politie haar werk niet aan kan en nauwelijks in staat is preventief te handelen. Maar ook om ons te wijzen op de beroerde socialisatie van een deel van de mannen. En dan wijs ik op mijn beurt weer op het immense en cruciale belang van opvoeding en onderwijs. Waar het hoofd vol van is ...

Ik heb genoten van het EK voetbal vrouwen en de Tour de France (Hommes et Femmes) maar vooral van de Canal Parade (Canal Pride), nodig en feestelijk. Nodig omdat in toenemende mate de LHBTIQ+ groep weer onder druk komt te staan, ook internationaal, en mensen zich steeds minder veilig

gaan voelen in de openbare ruimte. Feestelijk omdat het heerlijk is om van elkaar te houden en een band te voelen. Dat werd steeds benadrukt en het straalde er ook vanaf. Het was een kleurrijke en vrolijke botenparade met bomvolle boten waarbij veel publieke instanties zich solidair en verbonden verklaarden met de queergemeenschap. Ik miste de boot van het Humanistisch Verbond. Dat is toch bij uitstek de groep die laat zien hoe belangrijk het is om vrij te kunnen uiten wie je bent en die benadrukt hoe belangrijk het is om respect te hebben voor elkaars verscheidenheid. Volgend jaar, het jubileumjaar, moet het Humanistisch Verbond meevaren met een eigen boot. En die boot moet vol!

Jan Wijbenga, Voorzitter HV Fryslân

Leden bezoeken leden HV Fryslân

Met leden bezoeken leden bieden we HV leden onderling de mogelijkheid elkaar te ontmoeten of samen iets te doen. Bezoek aan huis met een goed gesprek, samen naar het theater of musea bezoeken, samen wandelen. Voor de één de behoefte aan contact of niet altijd alleen op pad te hoeven gaan, voor de ander de mogelijkheid iets voor iemand te betekenen en daar voldoening uit te krijgen.

Vaak zien we enige schroom: Wie krijg ik dan op bezoek of met wie ga ik samen wat doen? En past dat wel goed? Wij vragen daarom vooraf naar de interesses en er volgt een eerste begeleid kennismakingsgesprek. Soms lukt dat niet, maar meestal ontstaan er jarenlange verbanden. Dus schroom niet en laat van je horen!

Specifiek is er de vraag om in Leeuwarden een leesgroepje en/of een muziekluistergroepje te vormen: belangstelling stuur een mail of laat je horen!

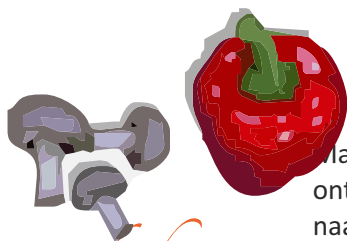
Contact te leggen voor iemand met verzoek of aanbod te ontmoeten, wonend in:

Postcode gebied 8441-9091 Jac.Konig@kpnmail.nl of 0653172732

Postcode gebieden 8391 - 8434 en 9109 – 9296

sakevanderkloet@gmail.com

Lekker ite

in aardich petear

maandelijkse eetclub in
Marsum loopt heel prettig en
ontspannen, ik kijk er altijd
naar uit. Een aantal bezoekers
komt heel geregeld, maar er
komen ook nog elke keer
nieuwe mensen bij. Er wordt

altijd lekker gekookt en meestal is het iets wat we nog niet allemaal kennen. In september kookte Shafqat uit Pakistan voor ons, en in oktober verraste Michel ons op een onverwachte maar heerlijke combinatie van Indische boerenkool met vegetarische balletjes in pindasaus. We bespreken iedere keer van tevoren wie er iets wil koken of meenemen.

En zo is er altijd een 3 gangen maaltijd, en dat voor maar 8 euro. De gesprekken zijn ook altijd verrassend. Meestal raken we gewoon aan de praat over iets actueels, soms hebben we een onderwerp om over te praten. Pesten kwam in oktober aan bod. Ik hou van deze open gesprekken waarin iedere mening ruimte krijgt.

Eetclub

De groep bestaat gemiddeld uit 10 mensen, soms komen er wat meer, soms een paar minder. Nieuwe bezoekers zijn altijd welkom. Er is plaats voor 16 mensen. Je kunt je aanmelden bij de secretaris, Marjoleine Beers, secretariaat@hvfryslan.nl.

We komen altijd op de laatste vrijdag van de maand bij elkaar. De volgen de bijeenkomsten zijn op **26 september, 31 oktober en 28 november 2025**. **De keuken is open vanaf 17.30 uur, maar dit kan ook om 17 uur als dat nodig is.**

We zetten samen alles klaar en ruimen na afloop met z'n allen op. We eten om 18.00 uur en ruimen op om 20.30 uur.

Adres: Consistorie Marsum aan de Buorren 18a. Marsum is goed bereikbaar met buslijn 71.

Er komen mensen vanuit allerlei kanten van de provincie, dus carpoolen is soms ook een optie.

We eten voornamelijk vegetarisch. Als je speciale dieetwensen hebt en als je wilt helpen met koken, kun je dat via het opgaveformulier van het

Adres: Consistorie Marsum aan de Buorren 18a. Marsum is goed bereikbaar met buslijn 71.

Er komen mensen vanuit allerlei kanten van de provincie, dus carpoolen is soms ook een optie.

We eten voornamelijk vegetarisch. Als je speciale dieetwensen hebt en als je wilt helpen met koken, kun je dat via het opgaveformulier van het secretariaat doorgeven.

Zij zorgt dat de aanmelding bij mij komt.

Ook namens Sonja en Paula, graag tot ziens in de consistorie!

Humanistische geestelijke begeleiding

Het leven vormgeven is niet altijd eenvoudig. Humanistische geestelijke begeleiders helpen - met gesprekken, advies en ondersteuning - om evenwicht te vinden als het even moeilijk gaat.

Humanistisch geestelijk verzorgers werken bij defensie, justitie, in de zorg of zijn vrijgevestigd. Vrijgevestigde geestelijk verzorgers kunnen ook helpen vorm te geven aan een humanistische relatieviering.

Humanistische Uitvaartbegeleiding

Nabestaanden vinden het moeilijk een toespraak te schrijven of uit te spreken. Een humanistische uitvaartbegeleider helpt u daarbij. Mogelijkheden zijn een gesprek-bij-leven en een gesprek met nabestaanden.

Een humanistische uitvaartbegeleider heeft een speciale opleiding gevolgd en biedt hulp op basis van kennis en ervaring. De begeleider is humanist en heeft oog voor de waardigheid en eigenheid van elk mens en begrip voor de kronkelwegen van het leven.

Er is een speciale website waar u alle informatie vindt:

www.humanistischeuitvaart.nl

0517 417799 HUB Fryslân

0900 33302020 HUB Drenthe

Humanistisch Verbond Sprekers bij uitvaarten

<https://humanistischeuitvaart.nl/sprekers/regio-drenthe-overijssel-en-flevoland/>

Zie ook de [website van de coöperatie voor mensen met een levensvraag](#)

Op humanistischeuitvaart.nl vindt u alle informatie.

Voor Drenthe kunt u bellen met 0900-33302020

en voor Groningen met 0900-9005030.

Een executeur testamentair van het Steunfonds Humanisme?

Wat moet er gebeuren als ik er niet meer ben?

Het is misschien niet plezierig, maar wel goed om er eens bij stil te staan. Want wie regelt uw uitvaart? Wie zorgt ervoor dat de wensen uit uw testament worden uitgevoerd en handelt allerlei praktische zaken af?

Als er in uw omgeving niet direct iemand is om dit voor u te regelen, kunt u het Steunfonds Humanisme als executeur inschakelen. De medewerkers regelen uw zaken met respect, zorg en oog voor detail.

Leden bezoeken leden Fryslân

Contact te leggen voor iemand met verzoek of aanbod te ontmoeten, wonend in:

Postcode gebied 8441-9091

Jac.Konig@kpnmail.nl of [0653172732](tel:0653172732)

Postcode gebieden 8391 - 8434 en 9109 –

9296 sakevanderkloet@gmail.com of

[0650634629](tel:0650634629) [Palavergroep opstarten:](#)

secretariaat@hvfryslan.nl

Bijlenga Stichting

Marjoleine Beers secretariaat@hvfryslan.nl

REGIO NOORD

Humanistische contacten

voor een landelijk overzicht van humanistische organisaties: zie www.human.nl

Humanistisch Vormingsonderwijs HVO

HVO Primair- Org. voor docenten HVO en Levensbeschouwing in het openbaar basisonderwijs. **Eltjo Dijk** regiobegeleider Fryslân e.dijk@hvo.nl www.hvoprimair.nl
Mathilde Nomden regiobegeleider Groningen/Drenthe m.nomden@hvo.nl

Filosofiewerkgroep Fryslân

Ron Muijzer, Raard, 06 337 81 823
ronmijzer@yahoo.com

Humanistisch geestelijk raadslieden

Carla Bellers, carla.bellers@mcl.nl
MCL Leeuwarden

Myriam van der Vorst, 0513 685 739
Tjongerschans Ziekenhuis Heerenveen

Marcelle Mulder, 06 308 12 853
Zorgorg. Patyna, Sneek
marcelle.mulder@patyna.nl

Agaath Heijboer, 050 3613884 of 3612030
a.a.heijboer@umcg.nl UMCGroningen

Reinder Bouwhuis, werkdagen maandag, dinsdag, woensdag (op de oneven weken)
06-82305926 reinder.bouwhuis@nncz.nl
NNCZ Jannes van der Sledenhuis H'veen

Else van der Hoek Martini Ziekenhuis GR
050 524 5112

Sichtpunt.frl geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie

gvthuis.nl Groningen en Drenthe

geestelijke verzorging voor mensen in de thuissituatie.

Luisterend oor HV Drenthe

Anne Prins . 06 170 511 33:

Humanistische GV bij Justitie

Dr. S van Mesdagkliniek, Groningen
Jeannette van der Meijde, 050 5221221

Reinder Bouwhuis, PI Veenhuizen,
r.bouwhuis@dji.minjus.nl

06 5273 8062

locatie Esserheem 08807 37123

locatie Norgerhaven 08807 36885/36882

Maud van Hattum, PI Marwei, Leeuwarden
088 0742 633

GGZ Friesland, locatie Franeker

Wietske Cuperus, geestelijk verzorger
aanwezig: di, do, vrij 06 83 263 099
wietske.cuperus@ggzfriesland.nl

Vrij gevestigde Humanistische Raadslieden

Mirabelle A. Schaub-de Jong

050-5252253 / 0620732179

Eva Boer 06 54 74 31 38

info@ditsidespirit.nl

Humanistische GV bij Defensie

Johan Willem Frisokazerne, Assen

Wiebe Arts, 06-12967358

Noord HUMANITAS

Humanitas Eemsdelta
eemsdelta@humanitas.nl
06-47085208

Humanitas Groningen
Akerkhof zz 22, 9711 JB Groningen
mip.groningen@humanitas.nl

Humanitas Het Hogeland
afdeling.hoogeland@humanitas.nl
06-51325810

Humanitas Kanaalstreek & Westerwolde
kanaalstreek-westerwolde@humanitas.nl
06-30544218

Humanitas Midden-Groningen
midden-groningen@humanitas.nl
0598-383048

Humanitas Oldambt
oldambt@humanitas.nl
06-83185347

Humanitas Veendam & Pekela
veendam@humanitas.nl
06-13874104

Humanitas Westerkwartier
westerkwartier@humanitas.nl
06-26569680

Humanitas De Friese Meren
defriesemergen@humanitas.nl
06-24173306

Humanitas De Stellingwerven
destellingwerven@humanitas.nl

Humanitas Heerenveen
heerenveen@humanitas.nl
06-12702911

Humanitas Leeuwarden
leeuwarden@humanitas.nl
058-2666608

Humanitas Noordoost Friesland
no.friesland@humanitas.nl
06-57645319

Humanitas Noordwest-Friesland
nw-friesland@humanitas.nl
06-10595106

Humanitas Smallingerland – Opsterland
smallingerland-opsterland@humanitas.nl
06-15437098

Humanitas Zuidwest Friesland
zw-friesland@humanitas.nl

Humanitas Aa en Hunze
aaenhunze@humanitas.nl
06-18433136

Humanitas Assen
assen@humanitas.nl
0592 311 121

Humanitas Coevorden
coevorden@humanitas.nl

Humanitas Emmen & Borger Odoorn
emmen@humanitas.nl
0591-514205

Humanitas Midden-Drenthe
Midden-drenthe@humanitas.nl
06-29374355

Humanitas Noordenveld
noordenveld@humanitas.nl
06-51392987

Humanitas Tynaarlo
tynaarlo@humanitas.nl
06-55816771

Humanitas Zuid-Drenthe
zuid-drenthe@humanitas.nl
0528-277992

Humanitas Zuidwest Drenthe
zuidwest-drenthe@humanitas.nl

Afdelings BESTUREN

FRYSLÂN

Jan Wijbenga, voorzitter@hvfryslan.nl
Marjoleine Beers, secretaris en ledenadministratie
secretariaat@hvfryslan.nl, 06 5311 2732
Bart van't Veer, penningmeester@hvfryslan.nl
Lieuwe Koldijk, vrijwilligersbeleid, coördinator activiteiten
Tineke Mollema, communicatie@hvfryslan.nl

DRENTHE

Marlon Busstra, communicatie, secretaris, waarnemend voorzitter
secretaris@drenthe.humanistischverbond.nl 06 1320 0785

Henk van der Zijden, penningmeester
0592 20 33 12 / 06 23 60 91 01
penningmeester@drenthe.humanistischverbond.nl

GRONINGEN en Ommelanden

Ieke Verveld, secretaris
secr.hvgron@gmail.com 06 10264135
Willem Waard, penningmeester
penningm.hvgron@gmail.com
Welmer Boiten welmerboiten@gmail.com
Didi de Jong, jongdidide@gmail.com
Gerrya Tonkes, gerrya_tonkes@hotmail.com

JONGE HUMANISTEN

Gerrya Tonkes, **Cheryl Arends**,
info@jongehumanistengroningen.nl

HUMANISTISCH CAFÉ

Ivo Hengst, **Welmer Boiten**, **Paul Burrie**
info@humanistischcafegroningen.nl

3	<u>Agenda</u>
4	<u>Cursussen NOORD</u>
9	<u>Van het bestuur DR</u>
11	<u>Nazomertreffen</u>
12	<u>Vaste activiteiten</u>
15	<u>Gespreksgroep Hoogeveen</u> <u>Boekenclub Hoogeveen</u>
16	<u>Tabee Kafee</u>
17	<u>Hoop - Joke Hermsen</u>
19	<u>Cursus kunst en filosofie</u>
20	<u>Eindejaarsbijeenkomst</u>
21	<u>Van het bestuur GR</u>
23	<u>Humanistisch Café</u>
28	<u>Zindag</u>
29	<u>Jonge Humanisten</u>
30	<u>Wandelen in Groningen</u>
31	<u>Wandelen in Fryslân</u>
32	<u>Urgente vragen II</u>
34	<u>Filosofie voor een BP</u>
38	<u>Filosofiecafé Fryslân</u>
42	<u>Open gespreksgroep Sneek</u>
46	<u>A. Vellinga Stichting</u>
47	<u>Kleurrijk Fryslân</u>
48	<u>VOL</u>
49	<u>Leden bezoeken leden</u>
50	<u>Eetclub</u>
52	<u>Adressen</u>

INHOUD